

організації та обслуговування рекреантів, а дотримується відповідних якісних стандартів визначених статусом висококваліфікованого виконавця.

Перелік використаних джерел

1. Айзенбарт М. Сутність понять «компетентність» і «компетенція» в сучасній науковій парадигмі. Молодь і ринок. 2017. № 3. С. 88–92.
2. Галіцан О., Койчева Т., Курлянд З. Фасилітаційна компетентність викладача вищої школи як суб'єкта педагогічної діяльності. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, 2019. № 4(129). С. 84–89.
3. Коцур С. Формування професійної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання як педагогічна проблема сучасності. Virtus, 2017. № 14. С. 71–73.
4. Цибулько В. Комунікативна компетентність у контексті професійної діяльності соціального працівника. Молодь і ринок, 2015. № 12. С. 31–37.
5. Foksha O. Methodological recommendations for formation of facilitative competence of future teachers of humanities in institutions of higher education. Modern Tendencies in the Pedagogical Science of Ukraine and Israel: the way to integration, 2018. 9. С. 61–65.

УДК 910.4

Осадча А. С., учениця 10 класу (групи Л-22),
Івано-Франківський науковий фізико-технічний ліцей
Івано-Франківської обласної ради
Побігун О.В., канд.геогр.н., доцент кафедри
туризму, рекреації та регіонального розвитку,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу.

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СПЕЛЕОТУРИЗМУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Спелеотуризм є унікальним напрямком, що поєднує дослідження природи, історії та культури. Поєднує в собі дух пригод, фізичну активність та дослідження, і це виклик для тіла та розуму, який приносить справжнє задоволення. Дослідження та популяризація спелеотуризму допомагають розвивати відповідальний туризм, враховуючи екологічні виклики та необхідність захисту природи. Тернопільська область є унікальним регіоном, який славиться своїми гіпсовими печерами. Ці підземні скарби зберігають унікальні кристалічні утворення, ландшафти та екосистему. Спелеотуризм дозволяє познайомитися з цими природними багатствами, не завдаючи їм шкоди.

Спелеотуризм є популярним видом туризму через свої переваги:

1. Незалежність від сезону.
2. Підвищення свідомості про важливість збереження природи.
3. Стимулювання створення робочих місць та розвиток інфраструктури.

4. Дослідження геології, біології та історії печер.

Спелеологія як наука в Україні почала розвиватися з 1950-х років. Ранні дослідження були зосереджені на легкодоступних печерах. Ми виділили 5 найбільш цікавих печер в Тернопільській області: Вертеба, Оптимістична, Кришталева, Млинки та Озерна. Спелеотуризм поділяється на екскурсійний (ознайомлення) та спортивний (екстремальні подорожі). Спортивний спелеотуризм відрізняється від любительської подорожі метою пройти печери певної складності.

Існує класифікація печер за складністю проходження маршрутів по п'яти категоріях, які відрізняються часом проходження - від двох годин до 18 діб і більше, глибини печер – від 20 м до 1000 м і більше. Кращими місцями для спелеотуризму в світі вважають гори: Альпи, Анди, Гімалаї, Кавказ та інші. Україна має значний потенціал для розвитку спелеотуризму, зокрема в регіонах Поділля, Криму та Карпат. У Тернопільській області для створення цих сприятливих умов велика кількість територій із різноманітними ландшафтами. Унікальні умови в печерах – висока вологість, знижена температура та зниження освітленості – роблять цей вид туризму захоплюючим і пізнавальним. Печери природного походження – це порожнини у верхніх шарах земної кори, які мають на денній поверхні один або кілька отворів. Печери поширені в розчинних геологічних породах – вапняках, крейді, гіпсі, ангідриді, кам'яній солі. Відомі печери у вапнякових туфах, конгломератах, гранітах, базальтах, вулканічних породах, а також льодові. Печери класифікують за генезисом, за віком, за напрямленістю, за формою, за глибиною та наявністю води. У багатьох печерах на днищах, стінках або стелі утворюються особливі форми: сталактити, сталагміти, сталагнати. В деяких печерах нагромаджується лід. Такі печери так і називають – льодяними або холодними. Льодяні печери в Україні поширені в Криму. У деяких печерах присутні виходи підземних вод у вигляді джерел, підземних річок та озер. Печери населяють специфічні види тварин, що пристосувались до підземних умов життя – печерна фауна, спелеофауна.

Тернопільщина є унікальним регіоном із понад 90 печерами. Охороняються державою як пам'ятки природи 20 найбільш цінних печер, 7 з них – оголошені пам'ятками природи загальнодержавного значення.

Проаналізувавши всі печери, ми обрали найбільш цікаві та популярні для туризму:

Оптимістична – найдовша гіпсова печера у світі (267 км).

Кришталева – відома завдяки своїм гіпсовим кристалом і лікувальному мікроклімату.

Млинки – популярний серед любителів активного туризму завдяки багатству кристалічних утворень.

Озерна – печера з численними підземними озерами.

Вертеба – єдина печера-музей трипільської культури в Україні.

Існує великий досвід використання інновацій в спелеотуризмі: музичні концерти в печерах (США), тематичні святкування та екскурсії (Угорщина), розвинена інфраструктура та міні-метро в печерах (Грузія), використання печер для лікування (спелеотерапія), як це практикується в Кришталевій печері Тернопільщини.

Проаналізувавши сайти 12-ти турфірм з пропозиціями спелеотурів ми виявили, що таких небагато. Серед них: Дикий Тур, Центр Рафтингу, Турклуб Тернопіль, Портал авторських турів, OKSAMYT-KL, Патріот, Vascrackers, Окрайна і ЕКО-ТУР. Вартість турів суттєво відрізняється і залежить від кількості печер, тривалості туру, додаткових послуг та рівня комфорту. Як правило вони включають відвідування двох-трьох печер, тому ми вирішили розробити дводенний тур «Прихований світ», який буде інтенсивнішим за проходженням (включає 5 печер) та орієнтований на молодь. При розробці туру було використано схему маршруту комбінованого характеру з допомогою Google Maps. Перший день передбачає відправлення з початкового пункту Івано-Франківська до печери Кришталевої. Наступними пунктами будуть печера Озерна, печера Оптимістична. А також включено харчування – обід в кафе «Стара школа», вечеря першого дня і сніданок другого дня в «Гостинному дворі», обід другого дня в кафе «Райський куточок»; та проживання в садибі «Гостинний двір». Другий день передбачає відвідування печер Вертеба, Млинки та повернення до Івано-Франківська. Нами розроблена програма на 2 дні з вказаною тривалістю перебування на відповідних локаціях. Для пропозиції споживачам нами був розроблений рекламний лист спелеотуру та був проведений розрахунок вартості за методом "собівартість плюс прибуток". Враховані прямі витрати (транспорт, проживання, харчування, вхідні квитки, страхування) та непрямі витрати (комісійні, прибуток організаторів). Оптимальна ціна туру становить 3686 грн на особу, що робить його конкурентоспроможним на ринку туристичних послуг.

Дослідження розвитку спелеотуризму в Тернопільській області демонструє значний потенціал цього напрямку. Регіон володіє унікальними печерними системами світового значення. Однак, для повноцінного розвитку спелеотуризму необхідне вирішення низки проблем, таких як недостатня інфраструктура, обмежений доступ до деяких печер та відсутність достатньої інформації про них. Впровадження інноваційних підходів, популяризація спелеотуризму та співпраця з туристичними компаніями можуть сприяти розвитку цього перспективного напрямку в регіоні.

Перелік використаних джерел

1. Кадастр печер та порожнин України. URL: <https://caves.in.ua/cave.php?stat&type=400&sid=19> (дата звернення: 10.03.2025)
2. МЕТОДИКА РОЗРОБКИ. URL: https://tourlib.net/books_ukr/lubiceva_mrt3.htm (дата звернення: 10.03.2025)

3. Підземна Тернопільщина: 5 найцікавіших печер. URL: <https://vidviday.ua/blog/5-pecher-ternopilska-oblast/> (дата звернення: 10.03.2025)
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПЕЧЕР ДЛЯ ЦІЛЕЙ ТУРИЗМУ. URL: http://tourlib.net/books_ukr/petranivsky7.htm (дата звернення: 10.11.2024)
5. Спелеотури в печери Тернопільщини. URL: <https://rafting.ua/speleo> (дата звернення: 10.11.2024)
6. Спелеотуризм URL: <https://www.okraina.com.ua/tours/cave/> (дата звернення: 10.03.2025)
7. Спелеотуризм в Україні: ТОП-5 печер для підземних подорожей. URL: <https://tsikaviy-svit.com/спелеотуризм-в-україні-топ-5-печер-для-підземних-подорожей> (дата звернення: 07.11.2024)
8. Технологія формування турпродукту. Stud Files. URL: <https://studfile.net/preview/9081993/page:4/> (дата звернення: 10.02.2025)
9. Ціноутворення туристичного продукту. URL: <https://buklib.net/books/33289/> (дата звернення: 10.03.2025)

УДК 338.48-2

Побігун О.В., канд.геогр.н., доцент
кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку
Коробейникова Я.С., канд.геол.н., доцент, зав.кафедри
туризму, рекреації та регіонального розвитку
Качала С.В., канд.техн.н., доцент кафедри
туризму, рекреації та регіонального розвитку
Гринюк В.І., канд.техн.н., доцент кафедри
туризму, рекреації та регіонального розвитку,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ПОДОРОЖІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ІФНТУНГ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Під час війни всі учасники освітнього процесу перебувають у стані підвищених психологічних навантажень та потребують рекреації. Страх через небезпеку за своє життя і людей поруч, переживання втрат, робота та навчання в напружених умовах, посилена тривожність, втома позначаються на кожному учаснику освітнього процесу [1, 2]. Подорожі є не тільки способом відпочинку, але й засобом фізичного відновлення та психологічного розвантаження як для військових та їхніх родин, так і для цивільного населення [3].

З листопада 2024 р. по березень 2025 р. кафедрою туризму, рекреації та регіонального розвитку було організоване коротке експрес-опитування учасників освітнього процесу стосовно їх подорожей під час війни. Метою